

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1972
FORFATTER:	Axel Andersen
TITEL:	En glemt idyl: Marielund
KORT RESUME:	E.G. Tauber, J.C. Bølling og Holger Drachmann

*Et skygget hegn mod solens brand,
en spejlblank sø nær fjordens strand,
et fredet indelukke
langs bøgekædte banker:
der sætter kilden fin musik
til søn- og hverdagstanker -
en sjælens fred, en hjertets ro,
her i din drømmeriske bo
med ly og læ i stormens stund
og lystigt pip fra fuglemund,
Marielund!*

*Her sladrer uden argelist
bogfinken med os fra sin kvist
og nipper brødet krummer
af hvide jomfruhænder.
Her hviskes på den skjulte bænk,
når månen nyet tænder.
I kvæld, ved gry, af store, små
louprises du, din sø, din å,
din kilde fra den dybe grund,
din fryd så mangen festlig stund,
Marielund!*

*Ja, her fandt mangen ensom ro,
og her blev mangt et par af to,
og mange hviletimer
blev her til arbejdsdage.
I stilhed udsås lykkens frø,
hvoraf vi frugt skal drage -
og hvo, som fra den snøvre mur
gik her sin friske morgentur,
vil mindes dig i sliddets stund
og takke dig med hånd og mund,
Marielund!*

*Og skulle jeg - fra storm på sø
og storm i livet - til at dø
en udvalgt plet mig søge,
en havn for trætte tanker:
da drejed' her jeg skuden ind
og strakte mine skanker.
Men først tog jeg ved bordet plads,
bad Bølling fylde mig mit glas,
og drak med ham, af hjertets grund
din skål til bægrets blanke bund,
Marielund!*

Holger Drachmann.

Maj 1894 - juli 1895.

I Vejle Amts Aarbog for 1929 bringes en topografisk skildring af Kolding og omegn af professor E. G. Tauber, der var rektor ved Kolding Latinskole fra 1812 til 1822, og i denne skildring giver han luft for sin begejstring over en vandring fra Bramdrup til Kolding, navnlig over de pragtfulde partier, den lange erosionskløft danner. »Det er en yndig lystvandring,« siger han. »Ingen egn er retteligen rigere på smukke dale end denne. Man vandrer en halv times tid gennem den vilde, romantiske skovegn og støder derpå på tvende småsøer, der gemmer vandbeholdningen for Skovmøllen. Nedgangen til denne er malerisk skøn. Og så gives der på hele vandringen mange afvekslende genlyde, især fra skoven fra søens anden side.«

Det lød jo vældig forjættende, og det kan vel i den forbindelse nok forekomme mærkeligt, at der skulle gå næsten 40 år, før byens borgere fandt ud til disse skønheder. Og det skyldtes endda kun et rent tilfælde at det skete, nemlig fordi Kolding borgerlige Skydeselskab ledte efter en egnet plads til skydebane. Det havde man savnet i mange år, og den årlige festskydning 3. pinsedag var hidtil blevet holdt på åbne pladser i byen eller dens omegn, som regel på byens reberbaner. Det var i længden utilfredsstillende, både hvad pladsforholdene angik, og vel også i nogen grad faretruende for de omkringboende, som med angst og bæven så hen til denne dag, hvor der blandt skydebrødrene ofte kunne herske en ret løftet stemning, og der derfor kunne være fare for, at kuglerne ramte et godt stykke ved siden af skydeskiverne.

Så skete det imidlertid, at ejerne af Skovmøllen, H. W. Meyer og Møller Petersen, kom skytterne til hjælp og ved en generalforsamling i 1851 overlod selskabet den del af skoven, som senere blev til »Marielund«, nærmere betegnet fra skovens indgang og ud til grundstenen. Selskabets problem syntes dermed løst. Byens borgere kunne atter vove sig udendørs 3. pinsedag. Af taknemlighed for denne gave døbttes skoven »Charlottenlund« – efter købmand Meyers hustru Charlotte Meyer. Der opførtes en pavillon, hvis facade var noget i retning af græsk stil med en frontispice båret af søjler og med rhombeformede vinduer. Den eneste gene ved pavillonen, der var opført af træ, var, at man af hensyn til brandfaren ikke måtte have åben ild, og af samme grund opførtes så mellem skovens indgang og pavillonen et skur med et komfur. Dette måtte frit benyttes af selskabets medlemmer, når de havde skovtur. Indgangsporten, der var bygget ganske som »de røde porte« i Dyrehaven, bar indskriften: »Charlottenlund« – og på indersiden:

*Farvel, I bort nu fra min skygge drage,
min tid er kort, kom derfor snart tilbage.*

Det gik godt i lang tid, men i 1867 havde selskabet nogle tvistligheder med ejerne, og da problemerne til sidst syntes næsten uløselige, søgte selskabet efter en anden plads til sit formål. Det traf sig nu så heldigt, at »Skytteforeningen«, som benyttede en skydebane ude i Munkensdam, netop på dette tidspunkt var på falittens rand. Man havde påtaget sig langt større forpligtelser, end

En glømt idyl:

Marielund

Pas godt på Deres Slotspilsner...

Deres øl, så lad være med
straks at hidse Dem op.
Sæt Dem i hans sted. Og
bestil en ekstra Slotspilsner
til Dem selv.

Be' om en ægte jysk
SLOTSPILSNER

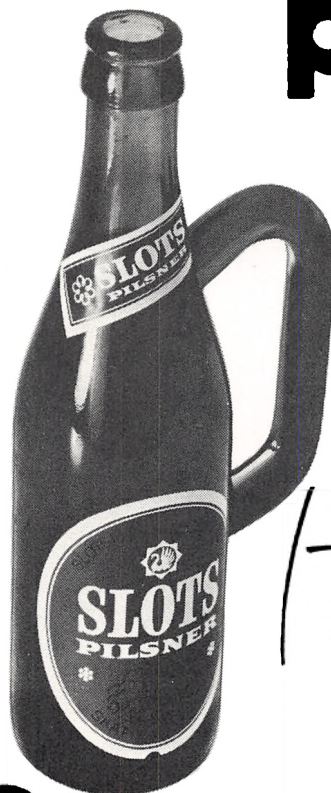
Her i Jylland har vi aldrig
været bange for at lade
fremmede få del i vore
glæder.

Vi har ladet fynboer få
lov til at bestige Himmels-
bjerget – vi har set gennem
fingre med, at lolliker og
falstringer tog bad i
Vesterhavet – og vi er
endda gået med til, at
enkelte af vore dejlige
piger har giftet sig med
københavnere.

Nu er de imidlertid også
begyndt at få kig på vores
øl. Og det kan godt være
lidt generende.
Men bær over med dem.

Det er jo ikke hver dag,
de kan få en herlig frisk
Slotspilsner, brygget på
gammel jysk maner.
Så når De kommer ud for,
at en fremmed snupper

Slots pilsner

*(-made in
Kolding!)*

MARIELUND

man kunne magte, og enden blev, at »Det borgerlige Skydeselskab« købte konkurrenten ud og overtog skydebanen – hvor selskabet i øvrigt stadig huserer 3. pinsedag. Dermed var dets saga i »Charlottenlund« endt. Besøget i skoven døde hen, og veje og gangstier groede til. Skoven blev igen, som Tauber havde beskrevet den, »vild og romantisk«. I almindelighed regnedes det for en for lang spadseretur derud – byen var jo kun lille og vejene derud temmelig miserable.

Efter nytår 1873 begyndte imidlertid det gamle »Forskønnelsesselskabet for Kolding og Omegn« at interessere sig for skoven. Hidtil havde man foruden denne udflugtsmulighed nærmest kun haft »Grams Rolighed« bag Slotssøen, men efter at gamle kancelliråd O. F. Kralund, som nu var ejer af skoven, havde skænket hele anlægget til byen, kom der fart i sagerne. Allerede den 2. maj 1873 hejstes kransen på »Marielund«s første pavillon, og den blev indviet den 13. juni samme år. Og af en af de mange sange, der blev sunget ved indvielsen, fremgik det, at lystskoven herefter bar navnet »Marielund«:

*Nu er da vor yngste, skønne gave,
skoven, døbt i dag "Marielund".
Skænket Kolding by til sommerhave
som en yndig plet i aftenstund.
Her skal venner samles i dens skygge,
her skal jages bort hver sorg og nag,
her skal være frihed, fred og hygge,
hvile efter arbejds tunge dag.*

*Her er himlen tag og træet søjle,
bøgens grønne blad et lyst gardin,
grenen dækker uden tvang og bøjle
loftet til, så lys og let og fin.
Her går dansen let igennem lunden.
fuglen sørger for et sangerkor,
stjernen tænder lys i aftenstunden,
månen bli'r en fakkellund og stor!*

Her skal være frihed, fred og hygge... Ah, ja. Det kom nu ikke helt til at slå til. Uvist af hvilken grund havde man som vært for etablissementet antaget apotekerens karl, J. C. Bølling, en vældig hyggelig og rar mand, men uden nogen som helst faglige kvalifikationer eller forudsætninger for at bestride sit hverv. Men han var en durkdreven rad, som forstod at sætte ind på et vigtigt felt, idet han omgående giftede sig med apotekerens kokkepige, som var en kunstner på sit område, hvad enten det

gjaldt frikadeller med kartoffelsalat eller det finere franske køkken. Det var et kup, så Bølling havde gode kort på hånden. Desværre var der i starten alt for lidt søgning – den ventede store tilstrømning trak ud. Bølling fandt ud af, at der måtte gøres noget, og mente det ville give stedet mere tiltrækning, hvis han fik en lirekasse derud til gæsternes underholdning. Men det var som at stikke en rød klud i næsen på en tyr – bestyrelsen gerådede i et sandt raseri og nedlagde et absolut forbud herimod. Samtidig benyttede man lejligheden til at forbyde, at der blev spillet kort derude om søndagen. Men her satte Bølling grænsen. Han mente, at det ville gå ud over hans omsætning, som i forvejen var stærkt beskåret på grund af de mange flotte svaner – søens skønne pryde, som man var så stolte af –. De åd for meget. På dette punkt måtte man fire af og dekretede, at de kun måtte få et meget lille kvantum havre. Små stridigheder, som efterhånden voksede til uoverskuelige problemer. Helt galt blev det, da selskabet allerede i 1876 ville have forpagtningsafgiften hævet fra 300 kr. til 380 kr., ja, en overgang var der åben krig mellem parterne. Først i halvfemserne kom der et yderligere

Her er "himlen tag og træet søjle, bøgens grønne blad et lyst gardin". - Et kig ud over Marielundsøen.

irritationsmoment til. Da dukkede nemlig cyklerne (Velocipederne) op, og der var jo fredeligt ude i skoven for dem, som skulle lære den svære kunst at kunne bevæge sig på to hjul. Men selskabet ville ikke ha' skovens stier og gange lavet om til cyklebaner, så der blev øjeblikkelig nedlagt forbud mod al færdsel på cykel – ganske vist med den tilføjelse: – »såfremt rytterne ikke viser tilbørligt hensyn til de gående.« Senere kom så det totale forbud. Det gjorde nogle år efter den daværende herredsfuldmægtig J. Schrøder aldeles rasende, og han klagede – dog uden resultat. Om Schrøder, som var

en lille, ret besynderlig mand, gik der et utal af historier. Han cyklede f. eks. til Paris og hjem igen, hvilket på den tid var en stor bedrift. Otto Wang beretter en anden morsom historie om ham. Schrøder, som var ungkarl, spiste på den tid fast på »Hotel Kolding«. En aften var han gået på toiletet. Det tog sin tid. En af hotellets gæster, som havde ventet længe på at komme til, hamrede i utålmodighed på døren, uden at Schrøder reagerede. Til sidste råbte han: »Sig mig – bor De her?« Hvortil Schrøder svarede: »Nej – jeg spiser her kun.« Skoven var altså igen forbeholdt de gående,

og Bølling var stadig vært i »Marielund«. Efterhånden var besøget blevet godt, der kom en masse mennesker derud. At selskabet beholdt Bølling som vært, havde sin årsag. Det var i svære vanskeligheder og havde efterhånden lånt mange penge af Bølling, som derved havde »sat sig fast«. I 1895 blev der bygget en ny og større pavillon. Der var indsendt et andragende til byens råd om lån hertil, men byrådet sagde nej. Situationen var prekær, og man måtte atter ty til Bølling, som havde skillingerne og lånte selskabet yderligere 7700 kroner. Det var mange penge i de tider.

Send

Koldingbogen

til slægt og venner i ind- og udland!

Kom med adressen, vi ordner gerne forsendelsen!

JOHS. BARKHOLTS BOGHANDEL

TELEFON * 52 15 33 . JERNBANEGADE 1A . 6000 KOLDING

En søndag eftermiddag i "Marielund" i tyverne. Fuldt både ude og inde - man skulle være på tærne for at få en siddeplads. I baggrunden skimtes den store musiktribune af glas, hvorfra der eftermiddag og aften optrådtes

Ikke alene om sommeren var »Marielund« et paradys for naturelskere, også om vinteren, når sneen havde pudret skovens træer, var der skønt, og når frosten havde bundet vandene, var Marielundssøen den ideelle skøjtebane, skærmet og lunet af træerne mod den skarpe blæst. Bølling var en dygtig ismester – han sørgede for, at den midterste del af søen (den nærmest restaurationen!) var fin – der blev fejlet rent for sne flere gange daglig, og var isen nogle steder lidt knudret, sørgede han for, at den blev overrislet, der blev pyntet op med flag og vimpler – og da det elektriske lys jo endnu ikke havde holdt sit indtog derude, oplystes isbanen med fakler. Det så meget malerisk ud og gav en fornemmelse af varme. Men der var jo – hvad Bølling også havde regnet med – trods alt mange, der knagfrøs, og så tyede de op i restaurationen, som var pyntet med gran og flag. Et par ganske små kakkellovne var fyldt med kul, og der var meget varmt i de små lokaler med de røde plydse sofaer og de tunge portierer med klunker. Klunker var der overalt. Det var ikke småting, der blev drukket af kaffepunch og romtoddyer. Kaffepunchene kostede 10 øre, toddyerne 12–15 øre efter størrelsen. Damerne drak kaffe med Caloric – store glas for 12 øre. Og det blev ved til langt efter midnat. Fra sådan en skøjteaften i »Marielund« fortæller Otto Wang om følgende oplevelse:

»Det var en af disse aftener i »Marielund« – jeg tror, det var i 1902 eller 1903 – jeg første gang så en Fonograf. En agent havde hele dagen løbet fra dør til dør i Kolding for at sælge dette nye vidunder: en tale- og syngemaskine, uden at have solgt en eneste maskine. Apparatet var jo også dyrt, det kostede 100 kroner, og valserne, runde, ovenud skøre voksvalse, kostede 8 kroner – men så kunne de til gengæld også både tale og syngte og lave musik, som agenten sagde. Efter den forfærdelige dag uden salg, tyede han hen på aftenen ud til »Marielund«, og med værtens tilladelse satte han sin maskine i gang. Jeg var målløs, og det var alle vi, som hørte den, for fra den runde, gule voksvalse kom der menneskelig forståelig tale og sang og musik. Hvad en moderne radiolytter eller LP pladespiller af i dag ville have sagt til den koncert, er ikke til at vide. Men dengang var det ret og slet vidunderet. Vi hørte Sousa-marcher og Frederik Jensens og kejser Wilhelms stemmer ... vi var musestille som folk i Kølner Dom og glemte verden udenom os. Agenten solgte ni maskiner den aften, og han drak sig fuld og tøsset i Caloric. Hele dette sceneri – skøjteløb og dans i »Marielund« i fakkelskær, fonografens skratten og Bølling, der gik rundt og serverede kaffepunch i brogede kludsko – var aldeles uforglemmeligt.«

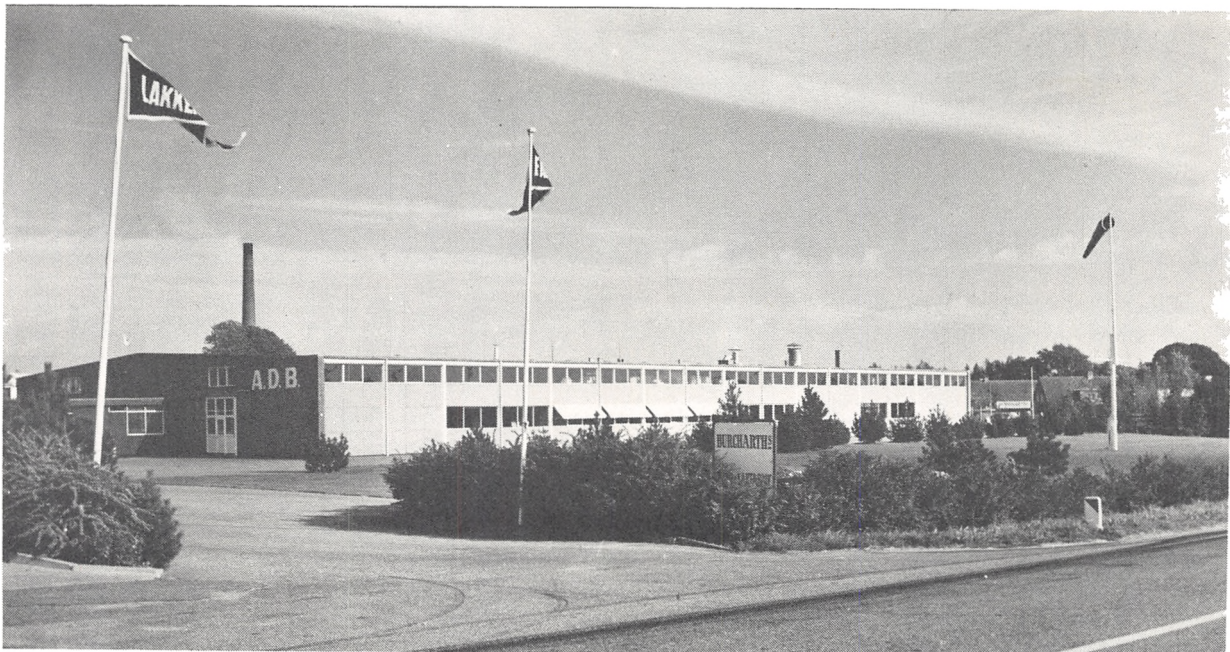
Blandt »guldaldertiden«s mange berømt-

heder var også vor store digter og maler Holger Drachmann. Han havde – uvist af hvilken grund – fattet venskab for Bølling og boede flere gange som gæst derude. Han var meget betaget af stedets skønhed og ro og gav udtryk for sin begejstring herover i et digt om »Marielund«. Originalen findes i museet på Koldinghus og gengives omstående. I skoven findes også neden for den nu fjernede pavillon et stort træ, der har fået navnet »Bøllings eg«, antagelig plantet under et af Drachmanns mange besøg, ligesom der oppe ad skrænten for enden af søen findes en »Drachmanns bæk«, hvor digteren dengang med den spæde bevoksning har haft en storslået udsigt. Man kan også levende forestille sig den gamle kæmpe siddende i restaurationen i den røde plydse under petroleumslampens skær sammen med Bølling, rørende med glaspinden i de store, dampende toddyglas, mens aften-solen forgyldede træerne udenfor.

Ti år senere, skriver Otto Wang, trak Bølling sig tilbage som en velhavende mand. Den ganske jævne mand, den forhenværende apotekerkarl uden ringeste uddannelse, Drachmanns personlige ven, var i sandhed noget ud over det almindelige. I en tid, hvor restaurationspriserne var en brøkdel af, hvad de er i dag, sad han i godt 30 år i en lille skovpavillon med 5–6 måneders »sæson« og tjente en formue. Men ser man imidlertid på datidens forhold, for-

INDUSTRIMALING

LUFT- OG OVNTØRRENDE
TIL ALLE FORMÅL INDENFOR
METALINDUSTRIEN

FARVER OG LAKKER GENNEM MERE
END 100 ÅR

BURCHARTS
FARVE- & LAKFABRIK A/S Bramdrupdam
6000 Kolding

Telefon (05) 52 81 00

stås det bedre. Kolding var kun en lille by, og det var før bilernes tid. Fjordbådene sejlede ganske vist til Christiansminde, Løverodde og Fængø – men Bramdrup skov og i særdeleshed »Marielund« var »hele« Koldings udflugtssted. Folk gik tur i skoven om eftermiddagen og om aftenen, og endte oftest ved en kop kaffe hos Bølling. Hvilket evigt pulserende liv, der rørte sig derude fra først i april til sidst i oktober, gør man sig intet begreb om i dag, hvor der er så meget, der kalder. Og på de store aftener, hvor der var koncert af Fredericia regimentsmusik eller af Lomholts orkester, var hele Kolding på benene. I den store, overdækkede dansestrade gik dansen til midnat. Oppe foran den store terrasse, uden for pavillonen og inde i lokalerne og i de store, åbne verandaer var der overfyldt. Det kunne minde om folkelivet en sommersøndag aften i »Tivoli«.

Vi når så frem til år 1910, hvor Bølling er rejst og en ny vært antaget. Nu er der opført en ny, stor musikpavillon af glas efter internationalt mønster, som indvies af musikdirektør P. Madsen Lomholt. For at sikre sig en arbejdsplads til sine musikere, tilbyder han at give 7 (syv) koncerter med 16 mands besætning og derefter spille til dansen i dansepavillonen for et beløb af 435 kroner. Det er næsten, hvad en »hyggepianist« i dag kan tjene på én aften – i hvert fald nemt på to. Det fortæller jo også lidt om, hvilke små omkostninger, man lidt om, med hvilke små omkostninger man kunne drive restaurationsliv i gamle dage. Fra ca. 1910 til sidst i tyverne var »Marielund« koldingens mest yndede udflugtsmål. I mange år var der åbent både sommer og vinter, utallige foreningsfester har været afholdt her, og sommereftermiddage og aftener var både restaurant og terrassen tæt besat. Der var fast orkester og hver aften solistotræden.

Naturelskeren bogtrykker V. Schæffer nyder udsigten over søen fra Drachmanns bæk.

Gennem årene har det idylliske sted haft skiftende værter, som hver især har bevist deres faglige dygtighed. Men det var ikke nok. Publikum svigtede. Tiderne ændrede sig. Efter krigen blev vi et kørende folk, og da var afstanden til »Marielund« for kort at køre – og for folk med bil for langt at gå. Og nu er det endt med, at pavillonen er revet ned og har efterladt en øde tomt.

Men skovens skønhed og spadsereturen rundt om søen er dog stadig den samme, skønne oplevelse i de skiftende årstider – og stadig høres fuglesangen mellem de høje træer – en yndig lystvandring, som salig E. G. Tauber skrev.

MAGASIN MØLGAARD

KOLDINGS NYE SPECIALFORRETNING I BABYUDSTYR

HADERSLEVVEJ 106 . KOLDING . TLF. 52 84 34

BARNEVOGNE OG SENGE
PUSLEBORDE
KRAVLEGÅRDE
HØJSTOLE, POTTESTOLE
MADRASSER, DYNER
PUDER OG SENGESÆT
TOILETARTIKLER

De er altid velkommen på ide-tur!

- og vi opbevarer gerne barnevognen for Dem!

ENDVIDERE STORT UDVALG I

LEGETØJ - SÆDEOVERTRÆK - AUTOUDSTYR

Alt til
HUS

HOBBY
HAVE

